

สรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ ระหว่างกลุ่มที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ ก่อนและหลังได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ

สมมติฐานการวิจัย

1. ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ ที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ จะสูงกว่าเด็กพิการที่ไม่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ
2. ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ ภายหลังได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ จะสูงกว่าก่อนได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ

ประชากร

ประชากร คือ เด็กพิการทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 40 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กพิการทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ ซึ่งพักอยู่ที่ศูนย์บริการเด็กพิการของมูลนิธิธนะเคราะห์คนพิการ โดยเด็กให้ความร่วมมือในการศึกษา จำนวน 26 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเข้าเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 13 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของเด็กพิการ
2. แบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง
3. วัสดุการอ่าน ประกอบด้วย หนังสือประเภทบันเทิงคดี 8 ชื่อเรื่อง และบทความ 8 บทความ ซึ่งผ่านการคัดเลือกแล้วว่า มีเนื้อหาที่จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองได้

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบการทดลองก่อน-หลัง โดยมีกลุ่มควบคุมหนึ่งกลุ่ม และมีขั้นตอนดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว และแบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองก่อนการทดลอง
2. ให้เด็กในกลุ่มทดลองแต่ละคนเลือกหนังสือประเภทบันเทิงคดี และบทความอย่างละ 1 ชื่อเรื่องไปอ่าน และนัดให้มาพบกับผู้วิจัยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ในวันเสาร์ เวลา 09.00-12.00 น. เพื่อให้เด็กนำหนังสือและบทความมาคืน พร้อมกับให้เด็กสรุปเนื้อหาโดยย่อ และตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่ได้อ่านได้ จากนั้นจะให้เด็กได้เลือกหนังสือ และบทความกลับไปอ่านอีกอย่างละ 1 ชื่อเรื่อง แล้วกลับมาพบผู้วิจัยในสัปดาห์ต่อไป ทำเช่นนั้นจนครบ 16 ชื่อเรื่อง รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์

ส่วนเด็กในกลุ่มควบคุม ให้ได้รับการดูแลตามปกติจากทางโรงเรียน และศูนย์บริการ
เด็กพิการ โดยไม่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ

3. หลังจากสิ้นสุดการทดลอง ให้เด็กทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมตอบแบบวัดความ
รู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองฉบับเดิมอีกครั้ง

4. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองทั้งสองครั้งมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว มาแจกแจงข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ และนำเสนอใน
รูปตาราง

2. นำคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งก่อน
และหลังการบำบัดมาหาค่าสถิติพื้นฐาน คือ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความแปรปรวน (S^2)

3. ทดสอบสมมติฐาน โดยวิเคราะห์หาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย โดยใช้
อัตราส่วนวิกฤต (t-test)

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกเห็นคุณค่าใน
ตนเองของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง โดยใช้สูตร t-test แบบกลุ่มที่เป็นอิสระ
ต่อกัน

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกเห็นคุณค่าใน
ตนเองของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-test แบบกลุ่มที่ไม่อิสระต่อกัน

3.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของความรู้สึกเห็นคุณค่าใน
ตนเองของกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-test แบบกลุ่มที่เป็นอิสระ
ต่อกัน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล นำมาสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กพิการของโรงเรียนศรีสังวาลย์ จังหวัดนนทบุรี จำนวน 26 คน เป็นเพศชาย 11 คน เพศหญิง 15 คน มีอายุระหว่าง 13-18 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-16 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือช่วงอายุ 13-14 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 และช่วงอายุ 17-18 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.54 โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มากที่สุด จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 42.31 รองลงมาคือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 30.77 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 26.92 (ดังตาราง 1-4)

2. เมื่อเปรียบเทียบความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง พบว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ก่อนการทดลองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน (ตาราง 5)

3. เมื่อเปรียบเทียบความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ (กลุ่มทดลอง) ก่อนและหลังการบำบัด พบว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กภายหลังได้รับการบำบัดด้วยหนังสือสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ตาราง 7)

4. เมื่อเปรียบเทียบความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ (กลุ่มทดลอง) และที่ไม่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ (กลุ่มควบคุม) พบว่า เด็กพิการที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กพิการที่ไม่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ตาราง 8)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาถึงผลของการบำบัดด้วยหนังสือต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ จากการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ (กลุ่มทดลอง) และที่ไม่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ (กลุ่มควบคุม) พบว่า เด็กพิการที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กพิการที่ไม่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสืออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ก่อนดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้วัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการทั้งในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม พบว่า ก่อนการทดลองเด็กมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ทั้งสองกลุ่มมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองไม่แตกต่างกัน แต่ภายหลังการบำบัดด้วยหนังสือ พบว่า เด็กพิการที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กพิการที่ไม่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ

แสดงให้เห็นว่า การบำบัดด้วยหนังสือมีผลในการเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองให้แก่เด็กพิการได้

ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เชฟรอน (Shafron, 1983) ที่ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ ระหว่างการบำบัดด้วยหนังสือกับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กมัธยมต้นที่อยู่ในชั้นเรียนสำหรับเด็กเรียนช้า พบว่า หลังจากเด็กได้อ่านหนังสือที่เลือกสรรมาให้จับร่วมกับการพูดคุย และแสดงความคิดเห็นกับกลุ่มเพื่อน ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กเพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ราเดนิช (Radenish, 1986) ที่ศึกษาในเด็กและวัยรุ่นที่ได้รับการทางร่างกาย และจิตใจภายหลัง โดสให้เด็กอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับเด็กและวัยรุ่นพิการที่ประสบความสำเร็จในชีวิตเป็นที่ยกย่องชื่นชมของผู้อื่น พบว่า ความรู้สึกของเด็กที่มีต่อตนเองเป็นไปในทางที่ดีขึ้น

นอกจากนั้น ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กุลวนิดา ตุงคเสวี (2523) ที่ได้ทำการวิจัยในเด็กพิการทางร่างกายและสุขภาพ พบว่า เด็กที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือจะมีสุขภาพจิต

ดีขึ้น และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น ซึ่ง นิพนธ์ แจ็งเอี่ยม (2519) ได้ศึกษาพบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง รวมทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชไมพร เจริญสิน (2525) ที่นำการบำบัดด้วยหนังสือแบบกลุ่มไปใช้กับเยาวชนที่มีประวัติติดยาเสพติด พบว่า ภายหลังการบำบัดเยาวชนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ราตรี รัตนพิลลภ (2530) ที่พบว่า เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถีที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือมีความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

จากผลการวิจัยที่สอดคล้องกันดังกล่าวข้างต้นแสดงว่า การบำบัดด้วยหนังสือมีผลในการเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ทั้งนี้เพราะ หนังสือเป็นสิ่งที่มียกย่องต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้อ่าน หากได้รับการเลือกสรรกลั่นกรองอย่างพิถีพิถัน ทั้งทางด้านเนื้อหาและรูปแบบ (Stoneburg, 1980) และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ โอลเซน (Olsen, 1975) ที่ว่าหนังสือมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพของผู้อ่านได้ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกหนังสือที่มีเนื้อหาในเชิงเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาของเด็กพิการมาให้อ่าน จากการอ่านหนังสือจะช่วยให้เด็กได้เปรียบเทียบกับตัวละครในเรื่องได้รับรู้ว่าปัญหาต่าง ๆ นั้นมิได้เกิดกับตนเพียงผู้เดียว บุคคลอื่นต่างก็เคยประสบกับเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้ว เด็กจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหาจากตัวละครที่อยู่ในสภาพการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ในขั้นปลาย จะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นว่าตนก็มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จเช่นเดียวกับตัวละครในเรื่อง รู้สึกว่าตนยังมีค่า มีความหวัง อันจะนำไปสู่ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ ออซูเบล (Ausubel, 1978) และคูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1981) ที่ว่า บุคคลที่เห็นคุณค่าในตนเองนั้นจะมีความเคารพ และยอมรับตนเองว่ามีความสามารถในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เด็กพิการที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าเด็กพิการที่ไม่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ

2. เมื่อเปรียบเทียบความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ (กลุ่มทดลอง) ก่อนและหลังการบำบัด พบว่า ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็ก ภายหลังได้รับการบำบัดด้วยหนังสือสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

แสดงให้เห็นว่า การบำบัดด้วยหนังสือทำให้เด็กมีการมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และคำพูดที่แสดงความรู้สึกในการอ่านระหว่าง 8 สัปดาห์ ที่ให้การบำบัด พบว่า ทุกคนให้ความสนใจกับหนังสือที่นำมาให้อ่านและการอภิปรายในเนื้อหาของหนังสือ เด็กสามารถเล่าเรื่องย่อของหนังสือได้อย่างถูกต้อง แต่เมื่อถามถึงความรู้สึกหรือความคิดเห็นที่มีต่อตัวละครในเรื่อง หรือเนื้อหาของหนังสือในสัปดาห์แรก ๆ เด็กจะตอบเพียงสั้น ๆ ตามเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือ เช่น รู้สึกว่า ดี ไม่ดี ชอบ ไม่ชอบ ดีใจ หรือเสียใจ เป็นต้นว่า เมื่อถามถึงความรู้สึกที่มีต่อเรื่อง "หนูแพงที่รัก" เด็กจะบอกว่า "ก็ดีค่ะ" ผู้วิจัยต้องถามต่อว่า "ดีอย่างไร" เด็กจึงจะให้เหตุผลสั้น ๆ ว่า "หนูแพงเป็นคนอดทน ต่อสู้ ไม่ยอมแพ้" ผู้วิจัยต้องคอยกระตุ้นให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่ได้อ่านมา เพราะถ้าไม่ถาม เด็กก็จะไม่พูดไม่ตอบ ซึ่งอาจเป็นเพราะเด็กยังไม่คุ้นเคยกับผู้วิจัยนัก หรืออาจเป็นเพราะเด็กไม่คุ้นเคยกับการอ่าน แล้วต้องนำมาอภิปรายแสดงความคิดเห็น เด็กจึงใช้เวลาคิดค่อนข้างนาน และไม่มั่นใจในคำตอบว่า ถูก ผิด หรือตรงกับความต้องการของผู้วิจัยหรือไม่ ผู้วิจัยจึงได้ชี้แจงให้เด็กทราบว่า เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่โดยอิสระ เพราะไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดในการแสดงความคิดเห็น เด็กสามารถที่จะพูดหรือแสดงความรู้สึกที่มีต่อเรื่องที่ได้อ่านอย่างเปิดเผย โดยผู้วิจัยแสดงถึงท่าทีการยอมรับ ให้กำลังใจ และไม่กล่าวตำหนิต่อสิ่งที่เด็กแสดงออก ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกว่า ตนได้รับความสนใจ ใส่ใจ และได้รับการยอมรับจากผู้วิจัย เด็กจึงกล้าที่จะพูดและแสดงออกมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองขึ้นได้ (Bradshaw, 1981) ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ มาสโลว์ (Maslow, 1970) ที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จ และต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในความสำเร็งนั้น ให้ความเอาใจใส่ ให้มีความสำคัญ มีศักดิ์ศรี เป็นที่ยกย่องของสังคม หากความต้องการดังกล่าวได้รับการตอบสนอง ก็จะทำให้ผู้นั้นมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนมีคุณค่า มีความสามารถ และมีประโยชน์ต่อสังคม

ในช่วงสัปดาห์หลัง จะสังเกตเห็นเด็กมีความกระตือรือร้นที่จะมาพูดคุยกับผู้วิจัยเกี่ยวกับเนื้อหาของหนังสือ โดยมารอผู้วิจัยก่อนเวลานัดทุกครั้ง บางคนบอกว่าอยากให้นำหนังสือมาหลาย ๆ เล่ม จะได้อ่านเพิ่มขึ้น เพราะบางเล่มอ่านวันเดียวก็จบ จะได้มีหนังสืออ่านอีก นอกจากนี้เด็กยังสามารถแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่านได้กว้างขึ้นสามารถที่จะแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตนต่อเนื้อหาหรือตัวละครจากเรื่องได้ ถึงแม้ว่าเด็กบางคนจะจำเนื้อหาหรือตัวละครจากเรื่องที่อ่านได้ไม่หมด แต่สามารถเล่าในตอนที่ชอบ และประทับใจได้ ซึ่งผู้วิจัยก็รู้สึกพอใจในส่วนนี้

เนื่องจากกระบวนการบำบัดด้วยหนังสือนั้น ไม่ใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เด็กต้องอ่านให้จบทั้งเรื่อง จำได้หมดทุกตอน แต่เป็นการเปิดโอกาสและความสมัครใจแก่เด็กในการที่จะให้ความสนใจและเลือกหนังสือที่จะอ่าน ก็ถือว่าหนังสือนั้น ได้รับความสนใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบุคคลได้ (Berry, 1977 อ้างถึงใน เรณู คุปต์ชเรีษร, 2531)

นอกจากนั้นการที่เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือหรือตัวละครในเรื่องยังทำให้เด็กได้ระบายความรู้สึกต่างๆ ที่ตนมีอยู่ผ่านเนื้อหาหรือตัวละครจากเรื่องที่ได้อ่านไป ดังที่ โشرเคส (Schrodes, 1960) ได้กล่าวไว้ว่า เหตุการณ์ในเนื้อเรื่องอาจจะจับใจผู้อ่าน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเรื่องกับฉากในชีวิตจริงของผู้อ่าน ดังนั้นเด็กที่มีปัญหาแต่ไม่กล้าเปิดเผยหรือแสดงความรู้สึก อาจเปิดเผยได้โดยทางอ้อม เมื่อเขาได้พูดคุยเกี่ยวกับนิสัยของตัวละครในเรื่อง เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ของตนเอง และผู้อื่นที่เขารู้จักกับจุดใดจุดหนึ่งในวรรณกรรมที่ได้อ่านจะช่วยลดความรู้สึกคับข้องใจ ช่วยลดปมด้อย ทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น ดังที่เด็กคนหนึ่งได้ระบายความรู้สึกผ่านเรื่อง "ประคำลูกไอศ" ว่า รู้สึกโกรธและเกลียดผู้เขียนมาก ที่ถูกเด็กพิจารณาว่าไม่มีความสามารถ เป็นภาระให้ต้องดูแล คงไม่มีใครอยากเกิดมาพิการ แต่เมื่อต้องพิการตนก็ไม่เคยคิดเอาเปรียบผู้อื่น ได้พยายามช่วยเหลือตนเอง ไม่ต้องการความสงสารความเห็นใจ แต่ขอความเข้าใจ และโอกาสที่ให้พวกตนได้แสดงความสามารถ ถึงแม้จะไม่ดีนัก แต่ก็เชื่อว่าจะสามารถฝึกฝนและพัฒนาได้ ซึ่งเด็กบอกว่า หลังจากได้พูดคุยแสดงความคิดเห็นแล้วรู้สึกสบายใจขึ้น และจะพยายามทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมไม่ให้ใครดูถูก ซึ่ง คูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1981) ก็ได้กล่าวว่า ปัจจัยหนึ่งที่ได้ช่วยให้บุคคลพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองก็คือ การช่วยให้บุคคลได้พัฒนาการแก้ไขปัญหายุ่งยากอย่างสร้างสรรค์ด้วยการระบายความขุ่นมัว ซึ่งเป็นโอกาสให้เขาได้ค่อยๆ เข้าใจความยุ่งยากในตนเอง ช่วยลดระดับความเครียดลงจากนั้นเขาจะค่อยๆ ใส่ใจกับความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตนเอง ได้พิจารณาถึงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวในการเผชิญหน้ากับปัญหาด้วยความมั่นใจ และเกิดกำลังใจในการต่อสู้ต่อไป ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้เด็กพิการภายหลังได้รับการบำบัดด้วยหนังสือมีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ

หากพิจารณาผลต่างของคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองก่อน และหลังการทดลอง ของเด็กในกลุ่มที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ (กลุ่มทดลอง) เป็นรายบุคคลแล้ว (ภาคผนวก ง) พบว่า เด็กส่วนใหญ่ภายหลังได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ มีคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง เพิ่มขึ้นระหว่าง 4-7 คะแนน โดยมีเด็ก 3 คน ที่มีคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองภายหลัง ได้รับการบำบัดสูงขึ้นเพียง 2 คะแนน และอีก 2 คนมีคะแนนเพิ่มสูงขึ้นถึง 10 และ 11 คะแนน จากการสังเกตของผู้วิจัยร่วมกับการพูดคุยกับเด็กพบว่า เด็กในกลุ่มที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นน้อยจะมีความ กระตือรือร้นในการอ่านน้อยกว่า บางครั้งเมื่อถึงวันนัดเด็กก็ยังอ่านไม่จบ ผู้วิจัยต้องใช้เวลาเด็ก อ่านในช่วงเวลาที่นัดมาพูดคุย ซึ่งสังเกตเห็นว่าเด็กมีความกระตือรือร้นในการอ่านมากขึ้นขณะนั่ง อ่านร่วมกันเป็นกลุ่ม อาจเป็นไปได้ว่าการอ่านหนังสือคนเดียวโดยไม่มีผู้ร่วมอ่านด้วย ทำให้เด็ก ขาดแรงจูงใจในการอ่าน แต่เมื่อได้มานั่งอ่านร่วมกันเป็นกลุ่มถึงแม้จะต่างคนต่างอ่าน เรื่องของตน ก็ทำให้เกิดบรรยากาศที่น่าอ่านมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นน้อย เป็นเด็กที่ ค่อนข้างเงิบ ไม่ค่อยพูดคุย เมื่อถามถึงเนื้อหาของหนังสือ เด็กก็จะตอบแต่เพียงสั้น ๆ และหาก พิจารณาในระดับการศึกษาแล้วจะพบว่า เด็ก 2 คน กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ส่วนอีก 1 คน ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าทักษะในการอ่าน การ จับใจความที่สำคัญของเรื่อง หรือความสามารถในการอ่านของเด็กยังไม่ดีพอ ทำให้เด็กต้องใช้เวลา ในการอ่านหนังสือนาน และอาจทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายได้ แม้เด็กจะไม่แสดงออก อาจเนื่องมาจากความเกรงใจต่อผู้วิจัย หรืออาจเป็นไปได้ว่าระยะเวลา 8 สัปดาห์ ที่ใช้ในการ บำบัดนั้นอาจจะน้อยเกินไป ทำให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ไม่ชัดเจน อีกสิ่งหนึ่ง ที่ควรคำนึงถึงคือ หนังสือที่นำมาใช้ในการบำบัดครั้งนี้อาจจะไม่เหมาะสมกับปัญหาของเด็กในกลุ่มนี้ จึงทำให้คะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

ส่วนในเด็ก 2 คน ที่มีคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นสูงมากถึง 10 และ 11 คะแนนนั้น จากการสังเกตพบว่า เด็กมีความกระตือรือร้นและสนใจในการอ่านมาก โดยเด็ก จะมารอพบผู้วิจัยก่อนเวลานัดทุกครั้ง และบอกว่าอยากให้ผู้วิจัยนำหนังสือมาให้อ่านเพิ่มขึ้น เพราะ บางเล่มอ่านวันเดียวก็จบ นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กสามารถอ่านหนังสือได้คล่อง จับประเด็นและ ใจความหลักของเรื่องที่นำเสนอได้ สามารถพูดคุยแสดงความคิดเห็นต่อเรื่องที่อ่านได้มาก บางครั้งเด็กก็จะเชื่อมโยงประสบการณ์ของตนที่คล้ายคลึงกับเรื่องที่อ่าน และเล่าให้ผู้วิจัยฟังได้ กล้าที่จะพูด และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตน และพบว่า โดยปกติเด็กทั้งสองมีความสนใจ

และชอบอ่านหนังสืออยู่แล้ว ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเพลิดเพลินในการอ่าน ไม่เบื่อหน่าย ซึ่งจะทำให้เด็กได้คิดเกี่ยวกับเนื้อหาของหนังสือ ได้เปรียบเทียบกับตัวละครในเรื่อง และเกิดแนวทางในการคิดแก้ไขปัญหาของคนได้ สิ่งเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กให้สูงขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ผลการทดลองจะแสดงให้เห็นว่า วัสดุการอ่านที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีผลในการเสริมสร้างความรู้สึกรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองได้ แต่เด็กก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัสดุการอ่านทั้ง 2 ประเภทไว้ว่า ชอบอ่านบทความ เพราะสั้น อ่านจบได้เร็ว เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับคนพิการที่มีความสามารถในด้านต่าง ๆ เมื่ออ่านแล้วรู้สึกว่าอยากจะทำและทำได้ อย่างนั้นบ้าง โดยเฉพาะบทความจากหนังสือพิมพ์ชอบมาก เพราะรู้สึกว่าเป็นเรื่องจริงที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของคนพิการที่สังคมยอมรับ และเปิดโอกาสให้พิสูจน์ความสามารถ

ส่วนหนังสือประเภทบันเทิงคดี เด็กหลายคนบอกว่า ตอนแรกก็เอาไปอ่านรู้สึกหนักใจ กลัวจะอ่านไม่จบ แต่พออ่านแล้วเกิดความเพลิดเพลิน บางเรื่องสนุก บางครั้งก็เสร้านไปตามหนังสือ แต่ส่วนใหญ่จะให้ข้อคิดที่ดี อยากให้เล่มบางกว่านี้ บางเล่มหนากว่าอ่านจบนาน ยิ่งถ้าช่วงไหนมีงานมาก ๆ ก็จะไม่อ่านใน 1 สัปดาห์ หนังสือที่เป็นเรื่องแปล ซึ่งชื่อคนและสถานที่เป็นภาษาต่างประเทศจำยาก บางทีจำสับสน ต้องพลิกไปทบทวนตอนต้น ทำให้ต้องใช้เวลาในการอ่านเพิ่มขึ้น

อยากให้เพิ่มเติมหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคนพิการ ที่ออกไปทำงานกับคนปกติว่าเขาทำงานอะไรกันบ้าง ทำอย่างไร มีปัญหาในการทำงานไหม ผู้ร่วมงานให้การยอมรับเพียงใดในเรื่องครอบครัว คนพิการที่แต่งงานมีครอบครัว มีความเป็นอยู่อย่างไร และต้องเผชิญกับปัญหาอะไรบ้าง

นอกจากนั้น เด็กยังได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า จากการอ่านหนังสือครั้งนี้ทำให้รู้สึกชอบการอ่านหนังสือเพิ่มขึ้น เมื่อก่อนเห็นหนังสือเล่มโต ๆ ก็ไม่อ่านเลย ชี้เก็ซ แต่พอได้อ่าน รู้สึกสนุก อ่านจบก็ดีใจ รู้สึกว่าไม่ได้อ่านยากอย่างที่คิด และยังเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ชั่วโมงไหนที่ครูไม่เข้าสอนก็เอาหนังสือมาอ่านได้ แต่ส่วนใหญ่จะอ่านตอนกลางวัน และตอนเย็นหลังรับประทานอาหารแล้ว

แนวทางในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ปรากฏว่า เด็กพิการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ที่ได้รับการบำบัดด้วยหนังสือ มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มสูงขึ้น ฉะนั้นผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงอาจนำผลการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการนำการบำบัดด้วยหนังสือ ไปใช้บำบัดจิตใจ และเสริมสร้างการพัฒนาตนเองของเด็ก รวมทั้งเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก ให้เด็กได้รู้จักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. โรงเรียนศรีสังวาลย์ ควรให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณเพื่อจัดหาหนังสือที่เหมาะสมกับสภาพปัญหา และความต้องการของเด็กไว้ให้บริการในห้องสมุด ตลอดจนปรับปรุงห้องสมุดให้มีบรรยากาศที่ดี เชิญชวนให้เข้าไปรับบริการ
2. บรรณารักษ์ในฐานะผู้ที่คลุกคลีอยู่กับหนังสือและบริการส่งเสริมการอ่าน อาจจัดให้มีการบำบัดด้วยหนังสือร่วมด้วย ทั้งการบำบัดเป็นรายบุคคลหรือแบบกลุ่มด้วยการสังเกต ศึกษาปัญหาและความต้องการของเด็ก แล้วจัดหาหนังสือที่เหมาะสมให้ ตลอดจนการจัดให้มีกิจกรรมในระหว่างการบำบัดด้วย เพื่อสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความกล้าแสดงออก เช่น จัดการแสดงละครจากเนื้อเรื่องบางตอนในหนังสือ และปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้แก่เด็ก
3. นักสังคมสงเคราะห์ ครู บิดา มารดา และผู้ปกครองของเด็ก อาจนำการบำบัดด้วยหนังสือไปใช้ในการแก้ปัญหาให้แก่เด็ก เพราะบุคคลเหล่านี้ เป็นผู้รู้จักเด็กดีที่สุด โดยอาจขอความร่วมมือจากบรรณารักษ์ในการจัดหาหนังสือได้ เพื่อกระตุ้นให้เด็กสามารถวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาของตนและลดล้างความรู้สึกที่เลวร้ายเกี่ยวกับปมด้อยในตนเองลง
4. ในด้านผู้สร้างวรรณกรรม ทำให้ผู้สร้างวรรณกรรมได้ตระหนักถึงความสำคัญและคุณค่าของวรรณกรรม ซึ่งมีอิทธิพลต่อจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล ฉะนั้น การสร้างงานที่สร้างสรรค์ โดยเฉพาะงานสำหรับเด็กซึ่งยังมีอยู่น้อยนั้น ย่อมเป็นการเสริมสร้างความคิดความเข้าใจอันดีงามให้แก่เยาวชนด้วย โดยวรรณกรรมที่น่าเสนอนั้นควรเป็นไปในเชิงเสริมสร้างกำลังใจ เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาที่ดีงาม การฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อที่เยาวชนจะได้นำเรื่องราวที่ได้อ่านไปพิจารณา เพื่อนำไปปรับปรุงและใช้กับตนเองได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิธีการบำบัดด้วยหนังสือต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองอีกครั้งหนึ่ง โดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น พร้อมทั้งเปรียบเทียบกับเด็กพิการที่อื่น ๆ เช่น ที่สถาน-สงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพ ของกรมประชาสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดผลที่สามารถสรุปได้แน่ชัดยิ่งขึ้น
2. ควรมีการติดตามความคงทนของความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองที่เพิ่มขึ้นจากการบำบัดว่า มีผลอยู่นานเพียงใด เพื่อจะให้การบำบัดได้อย่างต่อเนื่องและเหมาะสม
3. ควรมีการศึกษาผลของการบำบัดด้วยหนังสือต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กพิการอีกครั้ง โดยเปรียบเทียบในเรื่องของความแตกต่างทางด้านสติปัญญา ความสามารถในการอ่าน ระดับการศึกษา ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ในการบำบัดว่าให้ผลแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร
4. ควรศึกษาวิจัยในแนวเดียวกัน โดยนำสื่ออื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย เช่น ใช้วีดิทัศน์ (Video Tape) การแสดงละคร การเล่าเรื่อง การวาดภาพ เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบผลในการบำบัดว่า วิธีการใดจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กมากที่สุด
5. ควรศึกษาวิธีการบำบัดด้วยหนังสือกับบุคคลที่มีปัญหาด้านจิตใจอื่น ๆ เช่น เด็กกำพร้า เด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้สูงอายุ เป็นต้น
6. ควรศึกษาวิธีการบำบัดด้วยหนังสือกับตัวแปรในด้านอื่น ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น การเสริมสร้างมโนภาพแห่งตน และการแสดงความคิดเห็นกังวล ความซึมเศร้า เป็นต้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การคัดเลือกหนังสือเพื่อใช้ในการบำบัดนั้น ต้องใช้เวลานาน เนื่องจากหนังสือสำหรับเยาวชนไทยที่มีเนื้อหาในขอบเขตที่ต้องการมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องนำหนังสือแปลจากต่างประเทศมาใช้ร่วมด้วย ซึ่งตัวละครตลอดจนสภาพสังคมในเรื่องอาจมี

ความแตกต่างจากเขาชนและสังคมไทยบ้าง แต่ก็ยังคงแนวความคิดในการส่งเสริมให้เด็กเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในคุณค่าแห่งตน และมีกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในชีวิต

2. การที่ผู้วิจัยนัดพบเด็ก เพื่อที่จะพูดคุยเกี่ยวกับเนื้อหาในหนังสือทุกสัปดาห์ ในวันเสาร์ เวลา 09.00-12.00 น. นั้น บางครั้งก็ต้องเปลี่ยนเวลาไปเนื่องจากทางโรงเรียนมีกิจกรรมในวันเสาร์ เช่น ในวันเสาร์ที่ 21 ธันวาคม 2534 มีผู้มาเลี้ยงอาหารและแจกของขวัญปีใหม่ให้แก่เด็กในช่วงเช้า ผู้วิจัยจึงต้องเลื่อนเวลานัดมาเป็นช่วงบ่าย ส่วนในวันเสาร์ที่ 11 มกราคม 2535 ซึ่งเป็นวันเด็ก ทางโรงเรียนมีกิจกรรมงานวันเด็ก จึงต้องเปลี่ยนเวลาพบเด็กไปเป็นวันอาทิตย์ที่ 12 มกราคม 2535

3. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีเด็กพิการชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 ของโรงเรียนศรีสังวาลย์ จังหวัดนนทบุรี ทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งพักอาศัยอยู่ที่ศูนย์บริการเด็กพิการเท่านั้น จึงไม่อาจสรุปได้ว่า ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นตัวแทนของเด็กพิการทั้งหมด แต่อาจนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทาง เพื่อจะปรับปรุงใช้กับเด็กพิการกลุ่มอื่นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย